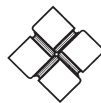

DE ZEVEN LEVENS VAN WUBBO OCKELS

Voor Casper en Arthur, de volgende generatie

GEAN OCKELS

DE ZEVEN LEVENS VAN WUBBO OCKELS

2015
Eburon

Eerste en tweede druk, september 2010 (Uitgeverij Bert Bakker,
ISBN 978-90-3513-481-2)
Gewijzigde herdruk, mei 2015 (ISBN: 978-90-5972-913-1)

www.geanockels.nl

Uitgeverij Eburon
Postbus 2867
2601 CW Delft
tel.: 015-2131484
info@eburon.nl
www.eburon.nl

Omslagontwerp en vormgeving: Textcetera, Den Haag
Omslagfoto: Bob Bronshoff

© 2015 Bureau Geanie / Gean Ockels. Alle rechten voorbe-
houden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of
openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch,
mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

Ik ben de ruimtevaarder
Ik volg een koers die ik niet ken
Ik heb het recht om te verdwalen
Zo kan ik worden wie ik ben

Onze wegen zullen kruisen
Ergens ooit wie weet misschien
Want het licht heeft zo veel kleuren
Er kan zo veel gebeuren
En er is zo veel te zien

STEF BOS, 'De ruimtevaarder'

INHOUD

Woord vooraf 9

Inleiding: vader en dochter Ockels 11

- 1 Het eerste leven: 'En dat is waarom deze man
een astronaut is' 25
- 2 Het tweede leven: de ruimte in met de Challenger 79
- 3 Het derde leven: vliegen met je eigen vliegtuig 121
- 4 Het vierde leven: de ruimtewetenschap 157
- 5 Het vijfde leven: optimisme is een verantwoordelijkheid 207
- 6 Het zesde leven: de tijd zal het leren 237
- 7 Het zevende leven: plus één 285
- 8 Het zevende leven: Happy Energy 287

Epiloog 331

Woord van dank 345

WOORD VOORAF

Dat mijn dochter een boek ging schrijven over mij, dat was boffen. Een pareltje in de reeks mooie levenskansen en -momenten. Samen als team op reis: op zoek naar het verleden, *le temps perdu*, naar belangrijke plekken en daar het ophalen van de belangrijkste gebeurtenissen. Het is iets wat ik alleen niet gauw doe, maar nu wel. Met mijn dochter. Dat is mooier, warmer, met meer inhoud.

Wat veel indruk op me maakte, is wat er op al die verschillende plekken in mijn leven is gebeurd, en wat nadien allemaal is doorgegaan dankzij al die verschillende mensen die betrokken waren bij mijn leven. Mijn leven heeft zich genesteld op al die plekken en in al die mensen. Gean heeft dat allemaal in kaart gebracht. Daardoor ben ik dieper gaan nadenken over wie ik ben en hoe ik zo ben gevormd. Mijn verleden is transparanter geworden, heeft meer waarde gekregen. Ik ben meer tevreden over wat er is gebeurd.

Het leven bleef – en blijft – me verbazen. Vijfmaal was het afgelopen, maar dan bood het nieuwe zich al aan. Omdat ik altijd zoveel wil, waren die levens niet altijd even makkelijk. Maar ze waren ook nooit saai. Ik zie van alles op mijn pad liggen en vaak pak ik het op. Ik kan moeilijk nee zeggen. Ik wil ook altijd ideeën realiseren.

Tegelijkertijd ben ik het leven door de jaren heen steeds meer gaan zien als *be*-leven. Er komt een soort innerlijke rust: het mag, ik mag het leven beleven. Zeker nu ik in mijn zesde leven zit. Want na het vijfde leven kwam er het bewustzijn dat het zomaar afgelopen kan zijn. Het gevoel van beleving maakt je bewuster van het leven, terwijl het je ook op enige afstand zet.

Je bent, als het ware, voorbereid op het einde van de beleving. Je hebt vrede met wat er is gebeurd en met wat je hebt gedaan.

Ik was onder de indruk van de zorgvuldigheid en toewijding van Gean, die alles uitzocht, mijn uitspraken checkte en me als een gids meenam naar een aantal belangrijke momenten uit mijn leven, zodat ik deze opnieuw kon meemaken. Die gezamenlijke reizen en bijbehorende gesprekken hebben mijn relatie met haar verrijkt. Echt een overstijgen van de generatiekloof.

Ik hou van haar, ik ben zo trots als ik lees wat zij heeft opgeschreven. Niet trots op mezelf, maar trots op de waarde die zij toevoegt. Ik voel het boek als een overdracht van levenservaring. Niet alleen van mij naar mijn dochter, maar ook omgekeerd. Ik heb meer over Gean geleerd en ben nog blijer dat zij mijn dochter is.

Ik vind het knap dat het haar is gelukt om als persoon zo tegenover haar vader te staan, want dat is best moeilijk. Daarbij was ze hoogzwanger van mijn tweede kleinkind. Gean heeft zich niet ingehouden, geeft zichzelf ook bloot, en dat maakt het boek zo waardevol. Haar reflecties, haar indrukken, haar kijk op haar vader, haar kijk op haar eigen leven.

Het is een heerlijk, bijzonder gevoel door je eigen dochter te zijn erkend. Niet dat ze alles van mij goed vindt, nee, zeker niet – ze zei een keer spontaan: ‘Ik zou nooit met je getrouwd kunnen zijn.’ Maar de combinatie vader-dochter is een nieuwe ervaring rijker.

Het is ook heerlijk je eigen kind te bewonderen. Ik ben trots op het resultaat en zie niet op tegen de openbare onthulling van mijn leven. Ik gun haar dat. Het voelt goed, mede door haar. Ik heb een boek dat mij veel waard is. Als ik het lees, is het net of er een nieuw leven aan mij is toegevoegd. Misschien wel het begin van mijn zevende leven.

Hartelijk dank, lieve lieve dochter,

Dada

februari 2010

INLEIDING: VADER EN DOCHTER OCKELS

Tien jaar geleden zou ik geen biografie over mijn vader hebben geschreven. Wat zeg ik, twee jaar geleden nog niet eens. Niet dat ik een vervelende vader heb, integendeel, ik heb een heel leuke vader, maar hij is niet helemaal van mij. Hij is een bekende Nederlander.

Wubbo Ockels is de eerste Nederlandse astronaut. Oudere mensen kennen hem nog van toen hij in 1978 geselecteerd werd. Veruit de meesten kennen hem van zijn ruimtevlucht aan boord van de spaceshuttle Challenger in 1985. Degenen die in de jaren tachtig jong waren, kennen hem ook van de televisie: hij presenteerde het populairwetenschappelijke programma Kijk tv. Sowieso is hij geregeld geïnterviewd voor televisie, radio, krant of tijdschrift als de (bemande) ruimtevaart in het nieuws was. Tegenwoordig kent men hem vooral als voorvechter van duurzaamheid. Hij is onze uit de Hollandse klei getrokken klimaatexpert, onze eigen Nederlandse Al Gore: een professor van duurzame energie in Delft. Hij bouwt een Superbus die 250 km per uur gaat, wil zonnepanelen op de Afsluitdijk zetten, heeft de Laddermolen uitgevonden, bouwt een energieopwekkend zeilschip zodat hij om de wereld kan zeilen en is begonnen met het initiatief Nederland2050, dat zich inzet voor een 100 procent schoon Nederland in 2050. Hij bedenkt en zet zich in voor projecten die groot, spraakmakend, soms provocerend, maar altijd inspirerend zijn. Zo kent Nederland hem.

Ik niet echt. Wubbo Ockels is mijn vader, maar de bovenstaande beschrijving had ik een jaar geleden niet zo kunnen geven. Ik verdiepte mij niet in wat mijn vader deed. Ik wist niet eens precies waarom we destijds in Groningen, Bonn, Houston, Huntsville, Maastricht of Aardenhout woonden – ja, ‘vanwege mijn vaders werk’, maar de details deden voor mij niet ter zake. Ik wilde het niet weten.

Hoe meer iedereen om mij heen wilde weten wie Wubbo Ockels was, hoe minder ik het wilde weten. Hij stond altijd in het middelpunt van de belangstelling en hij leek altijd alles te kunnen. Dat is een hoog voetstuk om als kind te proberen te bereiken. Te hoog. Dat leidt tot onbegrip, frustratie en boosheid. In mijn puberteit stelde ik mij alleen met mijn voornaam voor, en pas als het noodzakelijk was om mijn achternaam te noemen, mompelde ik die erachteraan. Na de middelbare school ging ik geen bètastudie volgen, maar Engels. ‘Doe jij ook iets met ruimtevaart?’ werd mij vaak gevraagd. Verontwaardigd riep ik dan altijd: ‘Nee, alsjeblieft zeg!’ Al die mensen waren zogenaamd geïnteresseerd in mijn vader, alleen niet in het feit dat hij mijn vader was (laat staan in mij).

Dat ik altijd afstand heb gehouden van de publieke Wubbo Ockels-kant van mijn vader, zegt niets over de andere kanten van onze relatie. Mijn vader en ik hebben een goede relatie, open, direct. Die is niet gebaseerd op de prestaties die hij heeft geleverd.

Ik heb mij ook altijd afgewend van de Wubbo Ockels die van alles voor elkaar kreeg, daar werd ik maar zenuwachtig van. Zoiets straalt af op een kind (‘Moet ik dat ook allemaal doen?’). Het idee om mij te gaan verdiepen in zijn publieke leven was nogal een stap. Maar het onbegrip uit mijn puberteit en de daaropvolgende woede zijn weggeëbd en hebben plaatsgemaakt voor interesse. Ik wil best weten wie die vader, die zich kenmerkte door afwezigheid, nu eigenlijk is. Wat deed hij vroeger allemaal als hij niet thuis bij ons was? Wat doet hij nu?

Heel interessante dingen. Althans, dat verneem ik van mijn omgeving, die altijd enthousiast over hem is: ‘Goh, ik zag je vader op tv!’ Zij zien hem op televisie, ik haast nooit. Dan heeft hij weer iets boeiends gedaan en vertelt daar geanimeerd over. Ik ben benieuwd naar de Wubbo daarachter: wat beweegt hem? Hoe is hij geworden wie hij is? Als dochter kijk ik met nieuwe ogen naar mijn vader. Met volwassen ogen, zou je kunnen zeggen.

Nu moet hierbij worden opgemerkt dat ik weet dat mijn vader een verhalenverteller is. Hij kan heel leuk en onderhoudend vertellen over de projecten uit het heden en verleden, over mensen die op zijn pad zijn gekomen en over dingen die hij heeft meegemaakt. Ik

word al jaren getrakteerd op verhalen en anekdotes, niet alleen als ik op bezoek kom bij mijn ouders, maar vooral ook tijdens onze terugkerende diners. Wij gaan, al sinds ik twaalf jaar oud ben, twee keer per jaar met z'n tweeën chic uit eten. Tijdens zo'n hele avond dineren – vier à vijf gangen – praten we vooral veel.

Zes levens

Op een lekker warme najaarsavond in 2008 komt Wubbo bij ons logeren. Mijn man en ik wonen met onze zoon in Delft en aangezien Wubbo in Delft werkt, maar in Amsterdam woont, komt hij af en toe voor het gemak logeren. Op deze avond drinken Wubbo en ik een wijntje op het dakterras. We raken in gesprek over boeken schrijven. Ik heb een ruwe versie van een roman af, maar ik kom er maar niet aan toe om die verder uit te werken. Wubbo vertelt over het plan dat iemand had bedacht om een boek te schrijven over de bouw van de Ecolution, het duurzame zeilschip dat hij momenteel in Groningen bouwt. De schrijver wilde de fases van de bouw koppelen aan fases in Wubbo's leven. Dit plan is blijven liggen, maar het klinkt interessant. Wubbo zegt dat hij wel een aantal dingen zou willen vertellen in zo'n boek.

Zoals?

'Ik heb eens zitten tellen, maar wist je dat ik in wezen in mijn zesde leven zit?' merkt Wubbo op.

'Hoe bedoel je? Ik dacht je tweede?' zeg ik. Sinds Wubbo een vliegtuigongeluk heeft gehad in Lille (Rijsel), viert hij een 'tweede verjaardag' op de dag dat hij dat ongeluk overleefde. Maar dit blijkt niet de enige levensbedreigende situatie te zijn geweest. Hij somt ze op: een levensbedreigende ziekte, een ontweken ontploffing, een bijna fataal vliegtuigongeluk, een hartaanval en een kwaadaardige tumor. Ik ben verbijsterd. Vijf keer is mijn vader bijna dood geweest. De meeste gebeurtenissen zijn mij bekend (de ziekte bijvoorbeeld niet), maar ik had ze nog nooit zo op een rijtje gezet.

'Ik had allang dood moeten zijn,' grapt Wubbo. Hij moet haast een spreekwoordelijk engeltje op zijn schouder hebben zitten. 'Ik ben ook

met de helm op geboren. Dat is toch een of ander bijgeloof?’ Wubbo is geboren met de vruchtvliezen op zijn hoofd en het bijgeloof wil dat je dan met een zekere bescherming door het leven gaat, of bijzonder intuïtief bent. Alhoewel ik helemaal niet bijgelovig ben (Wubbo ook niet), is het wel frappant. Hij is vijf keer bijna doodgegaan, maar leeft nog; hij lijkt inderdaad te worden beschermd. En hij geeft zelf aan dat hij de meeste keuzes maakt aan de hand van zijn intuïtie. Het is zijn grootste wapen en kracht.

Ik vraag door over die vijf ‘ongelukken’. Soms was hij er zich ter plekke van bewust dat hij op het randje van de dood stond, soms pas achteraf. Maar elke keer heeft het een grote impact gehad op zijn leven. Hij spreekt duidelijk over een ‘voor’ en een ‘na’, alsof hij steeds aan een nieuw leven begint. Dit heel bijzondere gegeven wordt mij in de schoot geworpen, en op dat moment weet ik waar ik een boek over wil schrijven. De insteek van het boek zal zijn: wat is de impact van elk van de vijf ‘ongelukken’? En deze vijf zullen de hoofdstukindeling van het boek bepalen. Wubbo vindt het een leuk idee en zegt: ‘Dan noemen we het: *De zeven levens*.’

‘Zeven?’

‘Ja, want er komt er nog een,’ zegt Wubbo gedicteerd. Oké. Dat is een leuk onderwerp om over te speculeren voor het zevende hoofdstuk. Hoe meer we erover praten, hoe meer ik overtuigd raak. Wubbo zit al gauw op de spreekstoel en ik noteer steekwoorden in een notitieboek.

Hij vertelt dat hij pas vanaf het derde ongeluk (het vliegtuigongeluk) is gaan tellen, want dan pas kijkt hij terug. ‘Bij elke stap, bij elke doodservaring, wordt de dood minder eng. Maar daardoor wordt het verschil tussen jou en de rest van de wereld wel groter. Er ontstaat meer afstand,’ vertelt Wubbo. ‘Een gevolg van overleven is dat je beschouwend naar het leven kijkt en het gevoel krijgt dat je mag “meedoen” aan het leven.’ Ik knik. Je stapt weer terug in dat leven of niet. Doe je mee of niet?

Toch is het niet zo dat het overleven van de bijna-doodervaringen hem nu geregeld bezighoudt. Haast nooit eigenlijk. Het zijn bijzondere omstandigheden waarin je op zo’n moment verkeert, en dat is iets anders dan je dagelijkse leven.

‘Eigenlijk heb je drie lagen van leven,’ redeneert Wubbo. Op een eerste laag heb je gewoon het leven van dag tot dag. Daarin maak je keuzes, rationeel of intuïtief, en geloof je in de maakbaarheid van dat leven. Op een tweede laag zet Wubbo het leven in een bijzondere omstandigheid, als je bijvoorbeeld in een ongeluk terechtkomt. Dan heb je het over overleven, leven in een soort overtreffende trap, een gevecht. Dat kan per definitie niet (te) lang duren. In de derde categorie kun je dan leven plaatsen met een hoofdletter: Het Leven. De *survival of humanity*, het (over)leven van het menserras op aarde, is de derde laag van leven dat wij kennen.

Alle drie de lagen wil ik laten terugkomen in dit boek. Wubbo zal vertellen over zijn dagelijks leven van vroeger en van nu. Hij zal vertellen over het overleven van de vijf levensbedreigende gebeurtenissen. En door de ruimtevaarder aan het woord te laten die als buitenstaander het leven op aarde heeft mogen aanschouwen en sindsdien vecht voor de toekomst van ons leven op deze planeet, zal ook die derde laag aan de orde komen.

‘Er is een tweedeling tussen de ruimte en de aarde,’ vertelt Wubbo, ‘net als er een tweedeling tussen dood en leven is. Die zijn soortgelijk. Op de aarde is “het leven”, in de ruimte is het dood. Als je in de ruimte bent, kijk je naar de aarde. Als je doodgaat, of bijna dood bent geweest, kijk je naar het leven. Mensen die op de aarde leven, dromen ervan naar de ruimte te gaan, maar als je naar de ruimte gaat, kijk je alleen maar terug naar de aarde, want daar gebeurt het nu juist allemaal. Op soortgelijke wijze kijken mensen tijdens hun leven met fascinatie en angst naar de dood: wat gebeurt er dan, hoe is dat? Terwijl je je, als je bijna dood bent geweest, richt op het leven, want in het leven zit juist het fascinerende, niet in de dood.’ Hij denkt aan het grote oude huis in Aerdenhout waar wij jarenlang hebben gewoond. Vanaf het moment dat wij erin trokken, fantaseerden wij over het vinden van een verborgen schat. ‘Je zoekt naar een schat: in het huis, onder het huis, rondom het huis, en uiteindelijk kom je erachter dat het huis zelf de schat is.’

Wubbo stelt voor om naast de zes levens, want die heb ik inmiddels in mijn notitieboek op een rij gezet, ook een rij te maken van gebeur-

tenissen die op een positieve manier levensveranderend waren. Zo creëren we een balans. Wat hij noemt, zijn stuk voor stuk projecten waar hij zich enorm voor ingezet heeft. Ze variëren tussen carrière-keuzes (zoals meedoen aan de astronautenselectie), projecten die hij op zijn werk is begonnen (zoals de Nuna-zonnewagen), projecten die hij in zijn vrije tijd heeft gestart (zoals een huis of een schip bouwen), en nonmateriële initiatieven (zoals zijn hypothese over tijd en zwaartekracht). Volgens hem is er een overeenkomst tussen beide rijen. 'Bij al die ongelukken ben je niet sociaal. Het komt neer op de "echtheid" van jezelf. Je moet jezelf als prioriteit stellen. Dat heb je ook nodig voor die projecten. Het is nodig om *self-centered* te zijn: "Ik ga dit doen."'

Elk project vormt een versterking voor het volgende, vindt Wubbo. 'Er zou bijvoorbeeld geen Superbus zijn zonder de Nuna.' Ook begint hij de resultaten te zien van wat hij in het verleden heeft bedacht. 'Ik heb het gevoel dat ik in de tijd achteruitga,' beschrijft hij. 'De Ecolution (zijn autonoom zeilschip) wordt echt. Alles wat ik in het verleden heb bedacht, wordt echt.'

Wat mij opvalt is dat de mijlpalen in zijn leven allemaal projecten zijn. Hij noemt niet wat een ander wellicht zou noemen: eerste vriendinnetje, trouwen, kinderen krijgen, grootvader worden, oftewel mijlpalen gekoppeld aan de relatie met andere mensen. Blijkbaar definieert hij zichzelf niet zo.

'Ja, klopt,' geeft Wubbo toe. 'Laat ik het zo zeggen: ik haal de waarde van mijn leven uit projecten, uit lezingen geven. Ik haal niet zo veel waarde – dat klopt, ja – uit de warmheid van mensen. Dat wil zeggen, uit het gelijkwaardig omgaan met mensen. Ik haal er natuurlijk wel heel veel waardering uit als je ergens op een podium staat of als je iets zegt waar mensen erg van onder de indruk zijn.'

'Ja, maar dat is allemaal prestatie,' gooi ik ertegenin. De prestaties vormen de structuur van zijn leven en dus ook van dit boek. Want als ik zo naar mijn twee rijen kijk, besluit ik dat ze de opbouw van het boek zullen vormen.

Dan voegt Wubbo eraan toe dat hij niet zomaar over elk onderwerp wil praten. Hij wil graag dat we er iets bijzonders van maken:

hij wil samen met mij op reis naar de plekken waar deze grote gebeurtenissen hebben plaatsgevonden. Zo zal hij de herinneringen beter kunnen ophalen, deze levendiger kunnen maken, en tot de essentie kunnen komen van de betekenis van dat moment, in het verleden en in het heden. Daarnaast wil hij de reizen ondernemen om het interessanter te maken. Ik weet dan nog niet hoeveel meerwaarde de reizen zullen geven aan het boek, hoeveel impact het op ons heeft om daadwerkelijk – letterlijk – terug te keren naar het verleden en om verhalen bloot te leggen die daar zijn ontstaan.

Nu klinkt het alleen nog maar als een leuke onderneming, zeker als hij de plaatsen opsomt die we zouden kunnen aandoen. ‘We moeten in elk geval naar Amerika,’ zegt hij met een ontwapenende vanzelfsprekendheid. Ik spreek met hem af dat ik hem steeds een spiegel zal voorhouden. Een foto van toen, een uitspraak, een citaat, iets om een brug naar het verleden te slaan.

We kijken naar het verleden, naar het heden en naar de toekomst. Verleden tijd, tegenwoordige tijd en toekomstige tijd. Maar Wubbo zal ook zijn theorie over tijd en zwaartekracht voorleggen en uitleggen waarom hij die als een van zijn persoonlijkste ‘uitvindingen’ ziet. Zijn tijdtheorie staat in mijn notitieboek onder aan de rij van positieve mijlpalen.

De twee rijen noemen de voor Wubbo belangrijke momenten in zijn leven. De eerste rij bestaat uit gebeurtenissen die hem zijn overkomen: die waar hij niets aan kon doen of geen controle over heeft gehad. In de tweede rij staan zaken die hij zelf heeft ondernomen – dus waar hij wel controle over heeft of heeft gehad.

Op die eerste avond buiten op het dakterras vertelt Wubbo mij de reden waarom hij altijd vernieuwend is. Het is omdat hij het andere niet onthoudt; hij heeft een slecht geheugen. Hij is dus niet vernieuwend om ermee te pronken, wat ik typerend vind. Hij geeft toe dat hij tegelijkertijd een soort weerzin heeft voor dat wat al geweest is. Hij zegt nooit de discipline te hebben gehad om te leren. ‘Boeken induiken en jezelf eigen maken wat anderen hebben bedacht’, daar heeft hij veel moeite mee. Hij bedenkt het liever zelf. Als jongetje verdraaide hij de werkelijkheid graag tot zijn eigen, mooiere wereld.

Er is een prachtige uitspraak van de Amerikaanse tv-presentator en Mythbuster Adam Savage: 'I reject your reality and substitute my own', die ik ook vind passen bij Wubbo. Voor hem is *out of the box* denken vanzelfsprekend, *in the box* is juist niet te doen. Hij vraagt zich altijd af: waarom?

Als je een beslissing moet nemen, kun je volgens Wubbo kiezen tussen twee opties: polderen of er zelf voor gaan. Hij gaat er altijd zelf voor. Zelfs als mensen zeggen: 'Dat kan niet, want...' Dan vraagt hij zich af: 'Hoe kan het wel?' Hij wordt naïef genoemd en er wordt geklaagd dat hij niet overal rekening mee houdt. Maar zijn motto is en blijft: 'Optimisme is een verantwoordelijkheid.' Niets is voor altijd onmogelijk.

Meteen die eerste avond denk ik al aan het onderwerp angst, want als je het hebt over doodgaan, dan denk ik ook aan de angst daarvoor. Wubbo zegt: 'Iedere keer als het bijna misging, was ik nooit echt bang.' Hij zegt dat hij in zijn leven nooit echt bang is geweest, maar stelt dit even later bij. Hij is wel eens bang voor zijn eigen gedachtes, het doordenken van een gedachtegang zoals zijn 'tijdverhaal', zijn hypothese over tijd en zwaartekracht. De consequenties van die gedachte vindt hij beangstigend. Daar moet ik zeker te zijner tijd naar vragen. Hij verzint nog meer angst: angst om alleen te zijn en de daaraan verwante angst dat zijn vrouw hem verlaat.

De volgende dag krijg ik een sms'je van Wubbo: 'De vraag "Ben je nooit bang?" heeft me lang beziggehouden vannacht. Eigenlijk ben ik bijna altijd bang dat ik niet gelijk heb, maar zie tegelijk geen mogelijkheid mij aan te sluiten bij bestaande organisaties of groepen mensen voor ondersteuning. Ik voel een barrière om met mensen samen te werken omdat ik geen vertrouwen heb in de uitkomst en in het behoud van mijn authenticiteit. Het blijft dus een individueel gevecht.'

Ik vraag mij af wat die authenticiteit is. Is dat gerelateerd aan (intellectueel) eigendom? Hij zegt dat hij bij het maken van beslissingen belang hecht aan authenticiteit, aan zijn intuïtie en aan wat hij noemt 'echtheid'. Wat bedoelt hij daarmee?

Maar het sms'je geeft meer stof voor vragen. Het lijkt erop dat hij anderen niet vertrouwt, alleen zichzelf. Dan hoeft je een ander niet bij het denkproces te betrekken, alleen maar bij de uitvoering ervan. Hoe zit het dan met zijn relatie tot anderen? Of gedraagt Wubbo zich als een klein kind? Zit Wubbo 'op een onbewoond eiland', veilig alleen, afgezonderd van de buitenwereld? Maar het kan ook te maken hebben met de typisch mannelijke eigenschap (volgens de populaire psychologie) dat een man pas over een probleem vertelt als hij het al opgelost heeft. Of is Wubbo simpelweg 'egocentrisch'? Wubbo zegt dat hij met al zijn projecten gestart is met de eenvoudige drijfveer: 'Dat doe ik gewoon.'

Wubbo bekijkt de wereld erg vanuit zijn eigen perspectief. Dat is dan ook een kanttekening die ik moet maken als biograaf. Wanneer Wubbo over zijn eigen, persoonlijke gedachtes praat, is 'zijn' waarheid de waarheid, maar als hij verhalen vertelt waarbij anderen zijn betrokken, kan die werkelijkheid wel eens verdraaid zijn, of in elk geval heel erg 'zijn' werkelijkheid zijn geworden. Anderen kunnen zich die situatie wel eens heel anders hebben herinnerd. Ik hoop dat de genoemde personen daar rekening mee houden.

Mijn moeder Joos categoriseert hem als 'de clown'. Als clown vermaak je andere mensen, maar je maakt zelf geen deel uit van de groep die vermaakt wordt. Je staat erbuiten. Die omschrijving komt overeen met hoe Wubbo zichzelf omschrijft: als iemand die geen connectie kan maken met andere mensen, omdat hij ze niet begrijpt.

Joos schrijft dit toe aan het feit dat hij 'beelddenker' is. Een beelddenker is iemand die niet in woorden denkt (met behulp van taal), maar alleen in beelden. Beelddenkers zijn vaak dyslectisch, wat voor de hand ligt. Zo ook Wubbo. Hij is ook nog eens een hoogintelligente beelddenker. De consequentie daarvan is dat de beelden die Wubbo bedenkt razendsnel achter elkaar geplakt worden tot een filmpje. Zijn ideeën zijn gedachtefilmpjes met daarin alles om de droom te verwesenlijken. Tot in detail.

Stel, je neemt de Superbus als voorbeeld. Het idee ontstaat heel voor de hand liggend: Wubbo reist veel met de trein en vindt dat zo'n reis met het openbaar vervoer sneller en beter kan. Hij denkt hierover na en ziet dan de snelle, milieuvriendelijke bus voor zich. Hij

weet tot in het kleinste detail hoe de bus opgebouwd is. Ook ziet hij de infrastructuur voor zich en het functioneren van de bussen in de toekomst. Dit filmpje draait in zijn hoofd af en hij ziet welke stappen er genomen moeten worden. Maar hij is de enige die dit filmpje, met dit plan, zo helder voor zich ziet. Vervolgens wordt hij geconfronteerd met de werkelijkheid. De werkelijkheid bestaat uit andere mensen met andere agenda's, uit regelgeving en procedures. Daar heeft hij in zijn filmpje geen rekening mee gehouden. Zijn omgeving beschikt niet over zijn visie en Wubbo is daarom altijd een stap voor op de rest. 'Dan doe je toch gewoon zo en zo?' zegt Wubbo de probleemoplosser dan.

'Dat doe ik gewoon' is mijn vaders terugkerende motivatie. In het verleden heb ik de grootste moeite gehad om in dit soort situaties naar hem te blijven luisteren. Ik heb daarin altijd een arrogante ondertoon gehoord, waar ik een hekel aan had. Ik draaide van hem weg of deed mijn oren dicht, als hij die kant op ging. Nu wil ik het omgekeerde doen: luisteren. Het zou een leerervaring kunnen worden om 'ik ga dat gewoon doen' (wat anderen er ook van vinden, inclusief mijn dochter) te accepteren. Want misschien is het geen arrogantie, maar egocentrisme. De twee lijken op elkaar, maar zijn niet hetzelfde. Egocentrisch ben je, arrogant word je.

Ik ben zelf ook met enige regelmaat arrogant genoemd (door mensen die mij niet goed kenden), wat ik nooit begrepen heb, maar waar ik altijd wel behoorlijk van slag van raakte. De definitie van arrogantie is wat mij betreft dat je je beter voelt dan anderen. Ik voel mij absoluut niet beter dan anderen. En als ik een probleem heb, ben ik niet eens bezig met de ander, maar met dat probleem. Het hele punt is dat ik niet verder kan kijken dan dat probleem. Ik vermoed dat men op zulke momenten misschien denkt dat ik arrogant ben, omdat ik dan alleen aan mezelf denk. Dan keert de ander zich van mij af en zit ik nog meer alleen in mijn wereld met mijn probleem. Een vicieuze cirkel. Ik heb het sterke vermoeden dat ik deze vicieuze cirkel deel met mijn vader. Dat wil ik onderzoeken. In hoeverre lijk ik eigenlijk op mijn vader?

In maart 2009 hebben we al een uitgever en gaan we aan de slag. Ik tref mijn voorbereidingen: artikelen lezen over Wubbo Ockels (nog nooit gedaan), televisie-uitzendingen kijken van Wubbo Ockels (niet vaak gedaan), de archieven doorspitten die mijn moeder over hem heeft aangelegd bij Noordwijk Space Expo (nog nooit geweest, althans in de archieven), oude fotoboeken van mijn vader doorbladeren (nog nooit voor geïnteresseerd) en natuurlijk veel surfen op internet. Intussen regelt Wubbo het meeste rondom de reizen. Ik word blij verrast door Wubbo's talent voor het organiseren van bijzondere gidsen, bijzondere ontmoetingen en toegang tot bijzondere plekken.

Tijdens de interviews voor het boek behoudt Wubbo gelukkig de openhartigheid van de brainstormsessie. Hij vertelt enthousiast en met veel emotie. We wisselen luchtigheid en diepzinnigheid gemakkelijk af. Het bevestigt voor mij dat de basis hiervoor gevormd wordt door onze jarenlange traditie van samen uit eten gaan. Wij zijn gewend om zo open met elkaar te praten.

Mijn doel is Wubbo te beschrijven zoals hij echt is. Niet zoals in tijdschriften of op televisie, maar Wubbo zoals ik hem ken, en Wubbo zoals hij zichzelf kent. Ik wil graag het verhaal van mijn vader vertellen, die vijf keer aan de dood is ontsnapt. Het verhaal van mijn vader, die altijd naar de toekomst kijkt, maar voor één keertje samen met mij het verleden wil induiken.

april 2015

Ik heb weinig toe te voegen aan de epiloog uit 2010 en toch voel ik sterk de behoefte dat wel te doen. Net zo sterk als de behoefte om het achtste hoofdstuk te schrijven. Wubbo en ik waren in 2009 een 'zoektocht naar het ware verhaal' begonnen en die zoektocht had ook mij in zijn greep. Ik, degene die orde bracht, kon het niet verteren dat het boek eindigde met 'plus één' en niet met het definitieve, 'echte' zevende leven.

Ik had het boek nooit kunnen afronden als hij er nog was geweest, hoe cru dat ook klinkt, maar je kunt pas terugkijken wanneer iets voorbij is. Ik vond het echter af en toe ongelooflijk vervelend om het zonder hem te moeten doen. Ik heb regelmatig gewenst om hem héél eventjes te mogen bellen. Of alleen maar een sms'je. Alleen dat. Gewoon om iets te verifiëren of een vraag te stellen. Een korte flits: 'Hé, even Wubbo bellen', direct gevolgd door: 'O shit, dat kan niet'. Teleurstelling, woede en verdriet volgden elkaar dan heel snel op, waarna ik mij herpakte en weer doorging.

Eerst rondde ik mijn tweede boek af. Dit boek gaat niet over mijn vader verscheen in december 2014 en beschrijft de ervaringen van zeven dochters van bekende Nederlanders. Direct daarna stond deze herdruk op het programma. Ik had met mijn uitgever afgesproken dat het op 18 mei 2015 zou verschijnen; ik had een deadline. Dat was maar goed ook, want zin om hoofdstuk 8 te schrijven had ik niet. Het voelde als noodzaak, als de broodnodige 'afsluiting' zoals ze dat noemen. Voor het boek, voor Wubbo, voor mij.

Afsluiting hebben we op verschillende momenten gevonden het afgelopen jaar. Op 26 mei 2014 hebben we Wubbo begraven op Zorgvlied in Amsterdam. Op een salonboot vervoerden we Wubbo's kist van het uitvaartcentrum naar de begraafplaats; een laatste reis over het water. De boot werd op de Amstel begeleid door een stuk of tien skiffs van Willem II, Wubbo's roeiclub, als een soort erewacht. De begrafenis was een intieme privéaangelegenheid, met alleen vrienden en familie. Er waren intense speeches en gedichten over Wubbo als echtgenoot, vader, broer en vriend. En er was natuurlijk

muziek. Keihard, want voor Wubbo moest goede muziek altijd hard staan. Muziek die in dit boek ook voorbij komt, als pijlers in Wubbo's leven(s): Jan Akkerman speelde live en we draaiden onder meer 'Space Oddity' van David Bowie, 'Song for Guy' van Elton John, 'You and Your Friend' van Dire Straits, een stuk van Ludovico Einaudi en natuurlijk 'Purple Rain' van Prince. Een nummer dat ik nog steeds niet kan luisteren zonder vol te schieten.

Op 1 juni 2014 hebben we de 'publieke' Wubbo herdacht. Marjan Minnesma, directeur van Urgenda, nam de organisatie op zich, tot onze opluchting. We hadden het als familie druk genoeg met het organiseren van één plechtigheid, laat staan twee. Marjan schakelde de hulp in van Suze en Jelle van De Groene Grachten en zij hebben als een geoliede machine een herdenkingsdienst opgezet in de Westerkerk voor zo'n 600 man. Met een positieve boodschap zoals Wubbo dat zou hebben gewild. Wubbo werd herdacht door Marjan, Suze en Jelle zelf en door een wethouder van Amsterdam, de directeur van ESTEC, de voorzitter van het college van bestuur van de TU Delft, Javier van de Ecolution, de duurzame ondernemer Ruud Koornstra, de schrijver Jan Terlouw en door Mike Eman, die een emotioneel betoog hield over Wubbo's belang voor Aruba. Alain Clark kwam spelen en ook – helemaal uit Terschelling – Hessel. Ik vergeet nooit meer hoe Ruud Koornstra zijn broek uittrok en zijn speech hield in zijn boxersshort; een echte Wubbo-actie. En ik vergeet nooit meer hoe Hessel in die galmende kerk 'Born to be wild' speelde en wij meezongen om hem bij te staan, want het was voor hem niet gemakkelijk.

Het uitbrengen van deze gewijzigde herdruk hoort voor mij in dat rijtje plechtigheden thuis. Er komt veel organisatie bij kijken: je wilt het mooi doen, je wilt het in de geest van Wubbo doen, en uiteindelijk wil je herdenken. Dit is deel van mijn afsluiting, maar ik hoop ook deel van de afsluiting van mensen die hem een warm hart toedragen of hem bewonderen. Ik mis mijn vader, precies om de redenen die ik voorspelde in de eerste epiloog. Hij is er niet meer om mij te stimuleren, boven mezelf uit te komen, te presteren, te dromen en ideeën te ontwikkelen die ik eerst niet voor mogelijk hield. Ik probeer dit sindsdien zelf te doen, met een soort 'Wubbo-in-mijn-hoofd'.

Namens Wubbo hoop ik dat er veel mensen geïnspireerd zijn geraakt door zijn duurzaamheidsboodschap en ik hoop dat ik met het extra hoofdstuk daaraan heb mogen bijdragen. Voor onze kinderen en kleinkinderen. Happy Energy.